

De kracht van circuskunst bewezen

Jongleurs, illusies en monologen op Circusstad Festival 2025

Met de pakkende voorstelling *Reclaim* van het Belgische gezelschap Théâtre d'un jour opende Circusstad Festival.

TEKST: NIK WALDRAM
FOTO'S: JONA HARNISCHMACHER

Maandag 5 mei. Eén dag na het Circusstad Festival. Aan het eind van de ochtend loop ik café Floor binnen, het café van Theater Rotterdam. Hier ga ik mijn festival-verslag aftypen. De naastgelegen hal van het theater ligt er nu leeg bij. Buiten op het Schouwburgplein wordt gewerkt aan de afbouw van het festivalterrein. Na een zonnige week is het weer grijs en fris. Binnen klinkt *Stole the show* van Kygo door de speakers. Ook dat zal wel toeval zijn.

Het Circusstad Festival 2025 was weer een levendig evenement. Deze editie bevatte iets minder voorstellingen en locaties buiten het 'festivalhart' door gestegen productiekosten en teruggelopen subsidie-inkomsten. Circusstad belandde ondanks positieve beoordeling onder de 'zaaglijn' bij de BIS-aanvraag van het Fonds Podiumkunsten. Ook in de wat kleinere vorm blijft de allure van een internationaal festival overeind. Circusstad onderscheidt zich door de uitgesproken diversiteit in 'genre-representatie': waar anders komen zoveel smaken circuskunst samen? Van crossovers met stand-up comedy, monoloog en een bijna-immersive installatie, tot aan moderne dans-acrobatiek en burlesk. *De Piste*

bespreekt de trends van de 2025-editie.

1. Jongleurs en heel veel balletjes

Veel jongleervoorstellingen dit jaar, met vooral veel witte balletjes. Roxana Küwen Arsalan manipuleert theekopjes en balletjes met haar lichaam en voeten. Intussen vertelt ze een persoonlijk verhaal over haar Duitse en Iraanse oma's. In *Irroottaa* rollen heel veel keramische balletjes op het podium, waar twee artiesten geobsedeerd mee jongleren en acrobatiek uitvoeren. Harvey Cobb jongleert in *Late Night at the Opticum* met de vertrouwde roze laarzen. En Stijn Gruppung oogst open monden met zijn stuiterballen. Hij en Ine van Baelen vormen de artistieke kern van het Vlaamse gezelschap Post uit Hessdalen. In *Man Strikes Back* creëert Gruppung bizar complexe jongleerpatronen. Via zes schuine dozen stuiteren de balletjes vijf of zes keer voordat ze weer bij hem terugkomen. Drummer Frederik Meulyzer spiegelt de stuiterende ritmes. Als de kubussen een eigen leven beginnen te leiden, compliceert dat het jongleren en ontstaat een anti-utopische spanning tussen mens en robots.

2. Illusies en KA-IN magie

Meer fascinerende balletjes vliegen rond in *Ballroom*, ook een Post uit Hessda-

len-productie. Voor deze solovoorstelling klimmen we in een omgebouwde vrachtwagen. Binnen wacht een kille ruimte met grijze vloer en betonnen muren. In deze abstracte setting gaat Stijn Gruppung de verveling te lijf door rondslingerende balletjes via steeds complexere omwegen naar een grijze bak te stuiteren. Driedimensionaal vliegen de stuiterballen de ruimte door. Nog nooit zulke wonderlijke stuiterballen-jonglage gezien. Totdat één bal opeens niet meer stuitert. We belanden in een magisch-realistisch universum waar de balletjes verschijnen, verdwijnen en zweven. Door het uitgesproken concept en de verhalende magie was *Ballroom* favoriet van veel ervaren festivalbezoekers.

Doorheen het festival zagen we nog meer illusies: de robot-kubussen in *Man Strikes Back*, zelf bewegende keramische balletjes in *Irroottaa*, en een acrobatisch-zwevende artiest in de straat-act *La Lévitatie Réelle* van regisseur Camille Boitel. Maar geen magie werkte zo verpletterend als het lichtspel in *KA-IN* van regisseur Raphaëlle Boitel (inderdaad, zus van Camille) en haar vaste lichtontwerper-collega Tristan Baudoin. In deze voorstelling met de gerenommeerde Groupe Acrobatique de Tanger, benutten de ontwerpers maximaal het ruime podiumhuis om een surrealistisch universum te scheppen. Met grote lichtbundels en diepe schaduwen creëren ze optische illusies en uitgesproken beelden. In die context vertellen dertien artiesten hun eigen verhalen. De dans (hiphop, modern en theaterspel) en acrobatiek (op de grond en op elkaars schouders, aan de solo-trapeze en in handstand) brengen deze verhalen overtuigend over op het publiek. De talloze radslagen en flikflakken zijn heerlijk sierlijk en pittig tegelijk. Enkele scènes worden zo surreëel uitgelicht dat je nauwelijks kan geloven dat wat je ziet nog levensecht theater is. Stuwende muziek en het fenomenale geluidsontwerp zuigen je verder de illusie in. Een gigantisch gevoel van euforie maakt zich dan even meester van het publiek. Met *KA-IN* had Circusstad wederom een prestigieuze productie in huis voor de grote zaal van Theater Rotterdam.

3. Monologen

In meerdere cross-overs tussen theater en circus viel nog iets op: de belangrijke rol voor gesproken tekst, vaak in het Engels. Korte monologen dragen bijvoorbeeld het verhaal van Manuel Rosés' solovoorstelling *Ákri*. Niet dat Rosés continu praat, maar vanuit dramaturgisch oogpunt heeft de acrobatiek vooral een illustrerende rol bij de gesproken tekst. An sich spreekt Rosés' cascadeurswerk overigens ook gigantisch tot de verbeelding. Net als het traplopen in handstand, de dansachtige acrobatiek rond een ingebouwde trampoline en de grappige illusies in het decor. Voor circusliefhebbers helemaal mooi om te zien hoe Rosés zo'n klassieke discipline als de acrobatische trap gebruikt

In de solovoorstelling *Ákri* haalt de Spanjaard Manuel Rosés halsbrekende acrobatische toeren uit.

Stijn Gruppung (van Post uit Hessdalen) creëert in *Man Strikes Back* complexe jongleerpatronen.

in een sterk stuk circustheater.

In het Oude Luxor theater belandden we in de sfeer van een comedy club. Laser Kiwi presenteerde hier *Rise of the Olive* - 's werelds enige sketch circus. De vrolijk-flauwe running gags en droge presentatie met een toefje glamour bedienen bij uitstek een publiek van millennials en gen-Zers (red. laatstgenoemden vormt de generatie van personen die zijn geboren tussen 1997 en 2012). Eerder scoorde Laser Kiwi een hit op festivals in Engstalige landen. Persoonlijk pakte hun show mij iets minder dan de juichende recensies hadden doen verwachten. Het aandeel circus-sketches, toch Laser Kiwi's onderscheidende handelsmerk, beperkte zich tot het kort ondersteboven jongleren met vijf stuiterballen, een uitgerekte balanceer-truc met Martini-glas en een olijf, handstand op Jenga-blokjes, én een keigoede act in het verticale touw, begeleid door bekende rap-punch lines. Absoluut origineel materiaal, maar met in totaal 25 sketches viel *Rise of the Olive* wel erg luchtig uit.

4. Authentiek speelplezier

Nog iets dat opviel dit jaar: de vele authentieke performances. Hartverwarmend speelplezier ervoerden we tijdens *Buitengewoon*: een co-productie van Circusstad, Liza van Brakel en Theater Babel. Speciaal voor dit festival maakten vier ervaren circusartiesten originele acts samen met artiesten met een verstandelijke beperking. Het overduidelijke plezier van alle artiesten werkte inspirerend. Zoals een student van de circusopleiding achteraf opmerkte: 'Dit herinnerde mij aan het plezier waardoor ik zelf ooit begon met circus. Dat geeft echt weer nieuwe energie om te werken aan mijn komende solo-act'.

De voor mij indrukwekkendste performance kwam van het Theatre d'un Jour. In de vorige *Piste* schreef ik er al over. Door een technisch defect aan hun tent speelde voorstelling *Reclaim* nu in de openlucht. Wederom geloofde ik de artiesten direct:

elke schreeuw of wilde sprong in het publiek, de blikken van groeiend onderling vertrouwen en overgave, de bijna heilig mooie barokmuziek. Met diezelfde energie excelleerden ze in krachtige partner-acrobatiek, in deze context een krachtig overweldigend symbool van de centrale boodschap: 'de toekomst overkomt ons niet, die maken wij zelf'.

Geloof in de (circus)kunst

Zo'n authentieke energie voelde je bij meer artiesten op het festival. Of het nu gaat om de trots na het optreden van de *Buitengewoon*-artiesten, de passie voor de 'miniatuur' klassieke circusvoorstelling in Frodo's Family Freakshow, of om Melinda Meijs' ode aan de gabbercultuur tijdens het Late Night Cabaret (door haarhangend te 'hakken' op een hardstyle klassieker). Deze festivaleditie bewees in uiteenlopende stijlen hoezeer theater en circus je kunnen raken, wanneer artiesten echt geloven in de kracht van hun kunst. Een heel waardevol besef in deze onrustige tijden.

Een grote diversiteit aan disciplines op het festival, zoals een spectaculaire Cyrwiel-act in de groepsvoorstelling van de derdejaars Codarts circusstudenten.

